

The background features a large, stylized, light gray graphic of a snake, possibly a cobra, with its hood flared. A circular emblem is positioned in the center of the snake's body. The entire graphic is set against a light gray rectangular background that spans the width of the page.

Logopedia Silesiana

Tom 2

NR 3075

Logopedia Silesiana 2

Tom

pod redakcją Olgi Przybyli

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2013

Redaktor serii: Językoznawstwo Polonistyczne
BOŻENA WITOSZ

Recenzenci:
MIROŚLAW MICHALIK, KAZIMIERZ OŻÓG

KOMITET REDAKCYJNY • EDITORIAL BOARD

Redaktor Naczelny • Editor-in-Chief

OLGA PRZYBYŁA (Uniwersytet Śląski w Katowicach – olga.przybyla@us.edu.pl)

Sekretarz • Secretary

JUSTYNA BORKOWSKA (Uniwersytet Śląski w Katowicach – justyna.borkowska@us.edu.pl)

Korekta językowa: język angielski • Proofreading: English

IZABELA MROCHEN (Uniwersytet Śląski w Katowicach)

Członkowie • Members

MIECZYŚLAW CHĘCIEK (Wyższa Szkoła Ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach), GRAŻYNA JASTRZĘBOWSKA (Uniwersytet Opolski), BARBARA KASICA (Specjalistyczny Ośrodek Diagnostyki i Rehabilitacji dla Dzieci i Młodzieży z Wadą Słuchu PZG w Katowicach), TATIANA LEWICKA (Centralny Szpital Kliniczny SUM im. Kornela Gibińskiego w Katowicach), AGNIESZKA MYŚKA (Uniwersytet Rzeszowski), JOANNA SIUDA (Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach)

RADA NAUKOWA • EDITORIAL COMMITTEE

MARIAN KISIEL (Uniwersytet Śląski w Katowicach) – Przewodniczący Rady Naukowej
PAUL CORTHALS (University College Ghent, Health Care Department, Belgium), DOBRINKA GEORGIEWA (South-West University, Department of Logopedie, Blagoevgrad, Bulgaria), STANISŁAW GRABIAS (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), PÉTER LAJOS (Uniwersytet Eötvös Loránd „Bárczi Gusztáv”, Faculty of Special Education, Budapest, Hungary), DAWID LARYSZ (Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach), STANISŁAW MILEWSKI (Uniwersytet Gdański), GRZEGORZ OPALA (Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach), DANUTA OSTASZEWSKA (Uniwersytet Śląski w Katowicach), DANUTA PLUTA-WOJCIECHOWSKA (Uniwersytet Śląski w Katowicach), JÓZEF PORĄSKI-POMSTA (Uniwersytet Warszawski), ALDONA SKUDRZYK (Uniwersytet Śląski w Katowicach), LESZEK SZEWCZYK (Uniwersytet Śląski w Katowicach), SEYHUN TOPBAS (Anadolu University, Department of Speech and Language Therapy, Turkey), KATEŘINA VITAŠKOVA (Univerzita Palackého, Faculty of Education, Olomunec, Czechy), TOMASZ WOŹNIAK (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

RADA RECENZYJNA • REVIEWERS COMMITTEE

JACEK BŁESZYŃSKI (Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu), PAUL CORTHALS (University College Ghent, Health Care Department, Belgium), EWA CZAPLEWSKA (Uniwersytet Gdański), DOBRINKA GEORGIEWA (South-West University, Department of Logopedie, Blagoevgrad, Bulgaria), GRAŻYNA GUNIA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie), EDWARD ŁUCZYŃSKI (Uniwersytet Gdański), MIROŚLAW MICHALIK (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie), KAZIMIERZ OŻÓG (Uniwersytet Rzeszowski), JOLANTA PANASIUK (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), MAŁGORZATA ROCLAWSKA-DANILUK (Uniwersytet Gdański)

Adres Redakcji:

pl. Sejmu Śląskiego 1; 40-032 Katowice, tel. (32) 200-94-36, www.logopedia.us.edu.pl

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library

www.cceol.com

Śląska Biblioteka Cyfrowa

www.sbc.org.pl

Spis treści

Wprowadzenie (<i>Olga Przybyła</i>)	9
---	---

Część pierwsza

Prace naukowo-badawcze

WŁADYSŁAWA KSIĄŻEK-BRYŁOWA: Wpływ czytania na rozwój języka dziecka	15
OLGA PRZYBYŁA, JOANNA TUREK: Badanie opanowania umiejętności czytania przez uczniów klas czwartych szkoły podstawowej	24
GRAŻYNA JASTRZĘBOWSKA: Opóźnienie rozwoju języka a ryzyko dysleksji rozwojowej	51
RENATA TOMASZUK-WIECZOREK, DAWID LARYSZ: Zaburzenia dyskursu w schizofrenii	60
MAJA PATALONG-OGIEWA, TATIANA LEWICKA: Pacjent z uszkodzeniem prawej półkuli w pracy logopedy	73
MARZENA MACHOŚ: Uwagi o ważności wczesnej diagnozy neurologopedycznej	84
LESZEK SZEWCZYK: Księża Stanisława Wilczewskiego troska o jakość słowa (kaznodziejskiego)	101
ANNA ŁOBOS: Walory poznawcze, wychowawcze i terapeutyczne <i>Śpiewnika dla dzieci</i> Marii Konop- nickiej – ich przydatność w pracy logopedycznej	110

Część druga
Studia z praktyki logopedycznej

ELŻBIETA MARIA MINCZAKIEWICZ: Wybrane metody praktyki logopedycznej w postępowaniu terapeutycznym osób z zespołem Gregga	135
OLGA PRZYBYŁA, MAŁGORZATA STANDO-PAWLIK: Wczesna stymulacja dzieci z podejrzeniem atypowego rozwoju mózgu. Studium przypadku	145
BARBARA KASICA, KATARZYNA KASICA-BAŃKOWSKA: Diagnoza i etapy rehabilitacji pacjenta po wszczepieniu implantatu ślimakowego	161
ELŻBIETA BIJAK, DOROTA KAMIŃSKA: Społeczny aspekt jąkania – wskazówki dla jąkających się i ich rodziców/opiekunów oraz nauczycieli i logopedów	168
KRYSTYNA SACHER-SZAFRAŃSKA: Torowanie drogi rozwoju mowy poprzez rozwijanie sprawności komunikacyjnych dzieci dotkniętych zaburzeniami autystycznymi	181
JÓZEF OCZADŁY: Pomoce i aparatura stosowane w logopedii	188

Część trzecia
Materiały, pomoce, sprawozdania

DAVID ROWLEY: O rodzajach pomocy na rzecz osób jąkających się w Wielkiej Brytanii: terapia i grupy wzajemnej pomocy (tłum. Mieczysław Chęćciek)	199
MAŁGORZATA STANDO-PAWLIK: Program pracy terapeutycznej z dzieckiem z podejrzeniem ABD	204
Ankieta oceniająca kompetencje potrzebne początkującym logopedom (tłum. Tomasz Woźniak)	218
ELŻBIETA BIJAK: „Świat, który rozumie jąkanie” (Benny David) – sprawozdanie z konferencji naukowej z okazji Światowego Dnia Osób Jąkających się (w 2011 roku)	232
Noty o autorach	237

Contents

Introduction (<i>Olga Przybyła</i>)	9
---	---

Part One Scientific Research

WŁADYSŁAWA KSIĄŻEK-BRYŁOWA: The influence of reading on child's language	15
OLGA PRZYBYŁA, JOANNA TUREK: Research of reading skills of the fourth grade pupils in the primary school	24
GRAŻYNA JASTRZĘBOWSKA: Slower language development versus a risk of developmental dyslexia	51
RENATA TOMASZUK-WIECZOREK, DAWID LARYSZ: Discourse disorders experienced by people with schizophrenia	60
MAJA PATALONG-OGIEWA, TATIANA LEWICKA: A speech and language therapist's work with a patient with damaged right hemisphere	73
MARZENA MACHOŚ: Observations on importance of early logopedic diagnosis	84
LESZEK SZEWCZYK: Attention for the quality of the word (of preaching) by Stanisław Wilczewski, a Preacher	101
ANNA ŁOBOS: Cognitive, therapeutic and educational values in <i>A Songbook for Children</i> [<i>Śpiewnik dla dzieci</i>] by Maria Konopnicka – their importance in speech therapy	110

Part Two

Research Conclusions and Studies on Speech Therapy Activities

- ELŻBIETA MARIA MINCZAKIEWICZ:
The selected methods of the theory and practice speech therapy applied to people with Gregg's symptoms 135
- OLGA PRZYBYŁA, MAŁGORZATA STANDO-PAWLIK:
The early stimulation of children suspected of atypical brain development. Case study 145
- BARBARA KASICA, KATARZYNA KASICA-BAŃKOWSKA:
Stages of diagnosis and patient rehabilitation after placing cochlear implant 161
- ELŻBIETA BIJAK, DOROTA KAMIŃSKA:
The social aspect of stuttering – practical instructions for stuttering people, their parents/legal guardians, teachers and speech therapists 168
- KRYSTYNA SACHER-SZAFRAŃSKA:
Making way for speech development through shaping communication abilities of children with autistic disorders 181
- JÓZEF OCZADŁY:
Didactic aids and equipment used in speech therapy 188

Part Three

The Supporting Materials, Didactic Visual Aids and Reports

- DAVID ROWLEY:
Providing support to people who stutter in the United Kingdom: therapy and teams of mutual support (trans. Mieczysław Chęć) 199
- MAŁGORZATA STANDO-PAWLIK:
The therapeutic work program with child with ABD 204
The evaluating survey questionnaire on required competences for the early-stage speech therapists (trans. Tomasz Woźniak) 218
- ELŻBIETA BIJAK:
„The World that understands stuttering” (Benny David) – The report summarizing scientific conferences on the occasion of The World Day of The Stuttering 232
- Notes of Contributors 237

Wprowadzenie

„Logopedia Silesiana” wpisuje się w obszar periodyków podejmujących problematykę związaną z praktycznymi i teoretycznymi aspektami postępowania logopedycznego z osobami mającymi zaburzenia mowy. Zarówno rozpoznanie i opisywanie deficytów z zakresu werbalnego oraz niewerbalnego porozumiewania się, jak i wprowadzanie określonych oddziaływań reedukacyjnych, a także poszukiwanie odpowiednich programów terapeutycznych, trafnych pod względem procedury prognostycznej, są tożsame z jedną wspólną ideą doskonalenia sprawności językowej i komunikacyjnej.

Dziedzina logopedii kształtowała się pod wpływem różnorodnych sposobów myślenia o języku oraz modeli rozwijania językowej i komunikacyjnej sprawności. Poziom kompetencji językowej człowieka ma fundamentalne znaczenie dla rozwoju osobowości (kształtowania umysłu i budowania wiedzy o świecie) oraz funkcjonowania społecznego (formowania społecznych wzorów zachowań językowych). Odbiór mowy i jej rozumienie są nierozłącznym elementem w procesie komunikowania się. Drogi terapii logopedycznej prowadzą do porządkowania mowy wewnętrznej i stymulują / odbudowują procesy jej uaktywniania. W diagnozie oraz terapii zaburzeń rozwoju mowy i zakłóceń słownego procesu komunikowania się wiedzą podstawową jest ta, która opisuje mechanizmy przyswajania języka i stan zachowań językowych w perspektywie biologicznych uwarunkowań¹.

Problematyka drugiego tomu „Logopedii Silesiany” ukazuje komunikację i mowę w bogatej perspektywie – nierzadko traktując język jako drogę do pewnych wyobrażeń, przedstawień – i dąży do odkrywania sposobów opisu mowy w rozwoju oraz w zaburzeniach.

¹ S. GRABIAS: *Logopedia – nauka o biologicznych uwarunkowaniach języka i zachowań językowych*. „Logopedia” 2010/2011, T. 39/40, s. 9–34.

* * *

Przedstawianie empirycznych obserwacji zachowań językowych dorosłych i dzieci ze specyficznymi trudnościami w opanowywaniu i doskonaleniu reguł przyswajania mowy w dialogowo rozumianym procesie postępowania terapeutycznego przyświeca zamierzeniom autorów tekstów zebranych w drugim tomie „Logopedii Silesiany”. Naukowa interpretacja różnego rodzaju zaburzeń mowy zespolona z wiedzą na temat programowania języka składa się na trzy zasadnicze części tomu.

Pierwszą jego część stanowią artykuły, w których autorzy prezentują zagadnienia dotyczące zarówno teoretycznej myśli, jak i strategii badawczo-metodyczno-organizacyjnych. Łącząc tradycje dyscypliny, tworzą przed nią nowe perspektywy badawcze. Cykl otwierają artykuły, które wpisują się w bogaty, wieloaspektowy nurt dociekań nad umiejętnością czytania (Władysława Książek-Bryłowa; Olga Przybyła, Joanna Turek), by następnie odnieść się do zagadnienia opóźnionego rozwoju w kontekście ryzyka dysleksji rozwojowej (Grażyna Jastrzębowska). Teoretyczne rozważania nad rozpadem czynności mówienia odnaleźć można w artykułach na temat zaburzonego dyskursu w schizofrenii (Renata Tomaszuk-Wieczorek, Dawid Larysz) oraz opisu stanu funkcjonowania pacjenta z deficytami prawej półkuli (Maja Patalong-Ogiewa, Tatiana Lewicka). W tomie znalazł się także opis szerokiego spektrum oddziaływań, jakie może i powinien przedsięwziąć neurologopeda w zakresie wczesnej interwencji (Marzena Machoś). Zostały również przedstawione kwestie ukazujące miejsce i rolę logopedii w przestrzeni kultury słowa (Leszek Szewczyk, Anna Łobos).

Część druga – *Studia z praktyki logopedycznej* – obejmuje propozycje sposobów postępowania diagnostycznego i terapeutycznego, które w swoich założeniach mają przyczyniać się do podejmowania działań wspomagających pracę z osobami z zaburzeniami rozwoju mowy. Zaprezentowane szkice łączą teoretyczną podbudowę (artykuł na temat torowania drogi rozwoju mowy u dzieci dotkniętych zaburzeniami autystycznymi Krystyny Sacher-Szafrańskiej) oraz koncepcje diagnostyczno-terapeutycznego postępowania (artykuł Barbary Kasicy i Katarzyny Kasicy-Bańkowskiej o rehabilitacji pacjenta po wszczepieniu implantu ślimakowego), a także zagadnienia społecznych aspektów komunikowania się (artykuł Elżbiety Bijak i Doroty Kamińskiej, zawierający wskazówki dla jękających się i ich rodziców / opiekunów oraz nauczycieli i logopedów). W tej części znalazły się również studia przypadków oraz opis efektów terapeutycznych oddziaływań. Interesujące sposoby wykorzystania doświadczeń wpływających z wiedzy i praktyki odnajdziemy w opisie postępowania: z pacjentem z zespołem Gregga (Elżbieta Maria Minczakiewicz) oraz pacjentem z atypowym rozwojem mózgu (Olga Przybyła, Małgorzata Stando-Pawlik). W propozycji oddziaływań terapeutycznych zostały zarekomendowane aparatura i pomoce stosowane w logopedii (Józef Oczadły).

W ostatniej, trzeciej części tomu – *Materiały, pomoce, sprawozdania* – zaprezentowano referat o rodzajach pomocy na rzecz osób jąkających się w Wielkiej Brytanii, wygłoszony przez jednego z zagranicznych gości – Davida Rowleya z Wielkiej Brytanii – w czasie Międzynarodowej Konferencji z okazji Światowego Dnia Osób Jąkających się w 2010 roku. Zamieszczono także propozycje metodyczne przydatne w codziennej logopedycznej praktyce: scenariusze zajęć terapeutycznych do pracy z pacjentem z atypowym rozwojem mózgu autorstwa Małgorzaty Stando-Pawlik. Przywołano ponadto ankietę oceniającą kompetencje niezbędne początkującym logopedom w ich zawodowej praktyce – ankietę projektu Network for Tuning Standards and Quality of Education programmes for Speech and Language Therapists in Europe. Znalazło się tu również sprawozdanie z naukowej konferencji z okazji Światowego Dnia Osób Jąkających się z cyklu „Świat, który rozumie jąkanie” (2011), sporządzone przez Elżbietę Bijak.

* * *

Mam nadzieję, że lektura „Logopedii Silesiany” przyniesie refleksję nad odmiennością i bogactwem założeń dyscypliny. Wskaże nowe metodologiczne ujęcia opisu mowy w normie i w zaburzeniu. Dostarczy również uporządkowanych wyników empirycznych dociekań, które umożliwią odmienne spojrzenie na znane i szeroko omawiane problemy.

Dziękuję autorom, recenzentom oraz redaktorom za ich cenny wkład w powstanie tomu.

Olga Przybyła

Noty o autorach

ELŻBIETA BIJAK, mgr pedagogiki, neurologopeda, oligofrenopedagog. Pracuje w Szkole Podstawowej nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi w Mikołowie oraz w Specjalistycznym Centrum Terapii Jąkania w Wodzisławiu Śląskim. Jest terapeutą mowy podczas specjalistycznych turnusów terapeutycznych dla osób jąkających się organizowanych przez SCTJ w Wodzisławiu Śląskim.

MIECZYŚLAW CHĘCIEK, dr nauk humanistycznych, pedagog, neurologopeda, nauczyciel akademicki. Autor Zmodyfikowanego Programu Psychofizjologicznej Terapii Jąkających się, opracowanego na podstawie wieloletnich doświadczeń w pracy terapeutycznej z jąkającymi się oraz wiedzy i umiejętności zdobytych w czasie licznych szkoleń i staży u uznanych specjalistów, m.in. w zakresie terapii jąkania i zaburzeń głosu w ośrodkach logopedyczno-foniatrycznych w Berlinie Zachodnim, Monachium, Londynie, Oksfordzie. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się na problematyce klinicznych i logopedycznych zagadnień niepełności mowy (opublikował kilkadziesiąt opracowań na temat różnych aspektów jąkania). Jest zasłużonym działaczem Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, wieloletnim zastępcą przewodniczącego ZG PTL oraz wieloletnim przewodniczącym SO PTL.

GRAŻYNA JASTRZĘBOWSKA, dr nauk humanistycznych, logopeda, adiunkt w Zakładzie Polonistyki Stosowanej Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa Uniwersytetu Opolskiego. Od 1993 roku kieruje Pomagisterskim Studium Logopedycznym i Podyplomowym Studium Terapii Pedagogicznej. Współpracuje z różnymi ośrodkami akademickimi w Polsce, jest członkiem Komisji Rozwoju i Zaburzeń Mowy Komitetu Językoznawstwa PAN, członkiem Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego. Jest autorką kilkudziesięciu opracowań naukowych, w tym kilku podręczników, m.in.: *Podstawy teorii i diagnozy logopedycznej*, *Podstawy logopedii dla studentów logopedii, pedagogiki, psychologii, filologii*. Do jej najważniejszych zawodowych osiągnięć należą akademickie podręczniki *Logopedia. Pytania i odpowiedzi* oraz *Podstawy neurologopedii*.

DOROTA KAMIŃSKA, mgr pedagogiki, neurologopeda, członek Polskiego Towarzystwa Logopedycznego (Srebrny Certyfikat PTL); certyfikowany trener programu TOCfE (Theory of Constraints for Education); terapeuta mowy podczas specjalistycznych turnusów terapeutycznych dla osób jękających się organizowanych przez Specjalistyczne Centrum Terapii Jękania w Wodzisławiu Śląskim; konsultant ds. wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej w MSCDN Wydział w Ciechanowie. Jest autorką publikacji logopedycznych z zakresu jękania, m.in.: *Wspomaganie płynności mowy dziecka – profilaktyka, diagnoza i terapia jękania wczesnodziecięcego* (Kraków 2006), *Jękanie – „przywilej” królów? Szczęściem jest, gdy nasze myśli mogą stać się słowami – czyli słów kilka o jękanii* („Emocje” 2011, nr 2 i 3), *Efektywność terapii osób jękających się uczestniczących w specjalistycznych turnusach terapeutycznych* („Forum Logopedyczne”, nr 15), *Dlaczego dziecko się jęka? – wspomaganie płynności mowy małego dziecka* („Bliżej Przedszkola” 2007, nr 11), a także edukacyjnych, m.in.: *Jak bawić się i uczyć z pasją? zastosowanie narzędzi TOC w pracy z dzieckiem – mini poradnik jak wychować dziecko twórcze, optymistyczne i ciekawe świata* (Kraków 2012).

BARBARA KASICA, mgr psychologii, surdopedagog, logopeda. Diagnostuje i prowadzi terapię logopedyczną osób z zaburzeniami słuchu i mowy od ponad dwudziestu lat. Jest kierownikiem Specjalistycznego Ośrodka Diagnostyki i Rehabilitacji dla Dzieci i Młodzieży z Wadą Słuchu PZG w Katowicach; koordynatorem „Dźwięków marzeń” Fundacji Orange województwa śląskiego. Jej główne zainteresowania badawcze dotyczą problemów edukacji i rehabilitacji głuchych i niedosłyszących. Wygłosiła kilkadziesiąt odczytów na krajowych i międzynarodowych konferencjach, ma w swoim dorobku kilka artykułów z obszaru surdologopedii.

KATARZYNA KASICA-BAŃKOWSKA, mgr fizjoterapii, logopeda, terapeuta SI, dietetyk. Diagnostuje i prowadzi terapię logopedyczną z elementami integracji sensorycznej z dziećmi w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Prowadzi również zajęcia grupowe rozwijające umiejętności społeczne i twórcze. Wprowadza swoim podopiecznym – indywidualnie do ich potrzeb – diety eliminacyjne i suplementację, zapewniając im lepsze funkcjonowanie w życiu codziennym. Ma zainteresowania badawcze z dziedziny neurologopedii, surdologopedii (szczególnie z zakresu terapii dzieci z niedosłuchem centralnym) oraz odżywiania dzieci dysfunkcyjnych. Jest współautorką artykułów na temat centralnych zaburzeń przetwarzania słuchowego.

WŁADYSŁAWA KSIĄŻEK-BRYŁOWA, prof. dr hab., pracownik Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Jest autorką trzech monografii: *Wariantywność polskiej fleksji* (współautor. z T. Skubalanką, Wrocław 1992); *Wariantywność fleksji w historii i gwarach języka polskiego* (Lublin 1994); *Wacław Potocki i jego Ogród, ale nieplewiony* (Lublin 2009), ponad stu artykułów naukowych oraz opublikowała wiele prac pod swoją redakcją. Zajmuje się językoznawstwem historycznym i synchronicznym. Ostatnio podjęła badania z zakresu pragmatyki językowej (przygotowała m.in. zajęcia fakultatywne z języka pisarzy, roli kobiety w języku i kulturze, języka agresji, języka pisarzy regionu). Wypromowała doktora i ponad 200 magistrów filologii polskiej, ponad 70 licencjatów. Prowadzi zajęcia na studiach doktoranckich, magisterskich i licencjackich na kierunku filologia polska i logopedia. W latach 1996–2002 pełniła funkcję prodziekana Wydziału

Humanistycznego, 2002–2005 – senatora Senatu UMCS, 1996–2005 – członka Senackiej Komisji ds. Dydaktyki i Wychowania. W latach 2000–2012 uczestniczyła w 25 konferencjach naukowych, współorganizowała 8 konferencji z cyklu: „Spotkania Lubelskich Językoznawców” (z Katedrą Języka Polskiego KUL) i 4 konferencje Dni Lublina w Poznaniu (wraz z UAM i KUL). W latach 2000–2008 była opiekunem Kolegium Nauczycielskiego w Radomiu. Wielokrotnie brała udział jako recenzentka w przewodach doktorskich, habilitacyjnych i na stopień naukowy profesora.

DAWID LARYSZ, dr nauk medycznych, absolwent Wydziału Lekarskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach i Uniwersytetu Opolskiego, specjalista neurochirurgii, psycholog. Doświadczony nauczyciel akademicki (wykładowca ŚUM i Uniwersytetu Śląskiego). Pracuje w Klinice Neurochirurgii ŚUM w Katowicach i w Oddziale Neurochirurgii Dziecięcej Górnośląskiego Centrum Zdrowia Dziecka im. Jana Pawła II w Katowicach. Kieruje Centrum Leczenia Zaburzeń Ośrodkowego Układu Nerwowego i Wspierania Rozwoju Dzieci „KANGUR”. Pełni funkcję wiceprzewodniczącego Specjalistycznego Koła Przyjaciół Dzieci z Dyskraniami. Jest autorem i współautorem 34 artykułów w recenzowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym, autorem 5 rozdziałów w podręcznikach, współautorem i współredaktorem naukowym podręcznika *Neurologopedia dziecięca w teorii i praktyce*. Ma w swoim dorobku ponad 120 wystąpień na konferencjach w kraju i za granicą. Obszarem jego zainteresowań naukowych są: diagnostyka i terapia zaburzeń neuropsychologicznych u dzieci i dorosłych oraz nowoczesne metody planowania 3D zabiegów neurochirurgicznych w wirtualnej rzeczywistości, badania jakości życia dzieci HR-QOL leczonych neurochirurgicznie.

TATIANA LEWICKA, mgr pedagogiki, specjalista neurologopeda. Od wielu lat zajmuje się problematyką schorzeń ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego oraz konsekwencjami ich uszkodzenia. Jest autorką publikacji i wielu szkoleń z tego zakresu. Główny kierunek jej zainteresowań obejmuje dysfagię neurogenną. Zawodowo związana jest z Katedrą i Kliniką Neurologii SP CSK im. prof. Kornela Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach. Wykłada na Studiach Podyplomowych Kwalifikacyjnych Logopedii i Medialnej Emisji Głosu UŚ w Katowicach.

ANNA ŁOBOS, dr nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, adiunkt w Katedrze Edukacji Muzycznej i Arteterapii Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Jest absolwentką dziennych studiów magisterskich na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz absolwentką Studium Pedagogicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jest autorką kilkudziesięciu publikacji naukowych. Należy do Polskiego Towarzystwa Językoznawczego. Jej zainteresowania naukowe obejmują: językoznawstwo i pedagogikę: język współczesnych mediów masowych i jego wpływ na dzieci i młodzież; język regionu – miejsce gwary we współczesnej szkole; kultura języka – język mówiony i pisany dzieci i dorosłych; język w społeczeństwie konsumpcyjnym; literatura piękna i jej miejsce w dzisiejszym świecie – dziecko w świecie literatury.

MARZENA MACHOŚ, dr nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, filolog, logopeda, specjalista wczesnej logopedii klinicznej, oligofrenopeda, dogoterapeuta (certy-

fikat Fundacji Dogtor). Pracuje w Szkole Podstawowej nr 14 z Oddziałami Integracyjnymi w Zabrze oraz w Ośrodku Wczesnej Interwencji w Zabrze. Jej zainteresowania badawcze obejmują: problem akwizycji języka dziecka o obniżonej sprawności intelektualnej, terapię logopedyczną z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną, holistyczne aspekty terapii usprawniającej porozumiewanie się, zastosowanie terapii kontaktowej przy udziale psa w rewalidacji dzieci upośledzonych umysłowo.

ELŻBIETA M. MINCZAKIEWICZ, dr nauk humanistycznych, długoletni nauczyciel akademicki, pedagog specjalny, neurologopeda, oligofrenologopeda, muzyk, nauczyciel terapeuta, terapeuta osób po zabiegu laryngektomii, wolontariusz w hospicjum. Jest autorką wielu książek z zakresu rozwijania i korekty mowy u dzieci i dorosłych, wspomaganie rozwoju dzieci i wychowania młodzieży niepełnosprawnej (przede wszystkim osób z zespołem Downa, autyzmem oraz osób z chorobą Alzheimera, chorobą Parkinsona i osób laryngektomowanych), a także artykułów, esejów i rozprawek w języku polskim, angielskim, czeskim, niemieckim, rosyjskim i słowackim. Należy do wielu towarzystw naukowych i społecznych, m.in.: Polskiego Towarzystwa Logopedycznego (PTL), Polskiego Zespołu do Badań Naukowych nad Upośledzeniem Umysłowym, Międzynarodowej Akademii Rehabilitacji Rozwojowej w Monachium i Polskiego Stowarzyszenia Montessori (AMI), Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Polskiego Towarzystwa do Walki z Kalectwem (PTWK), Polskiego Towarzystwa Laryngektomowanych, Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Towarzystwa Kultury Języka, Stowarzyszenia Rodzin i Opiekunów Osób z Zespołem Downa „Bardziej Kochani”.

JÓZEF OCZADŁY, logopeda z ponaddwudziestoletnim zawodowym doświadczeniem. Ukończył Studium Logopedii Szkolnej w Instytucie Kształcenia Nauczycieli w Katowicach, prowadzone według programu prof. Leona Kaczmarka, a następnie Podyplomowe Studium Logopedii na Uniwersytecie Śląskim oraz neurologopedię. Pracuje w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Katowicach oraz w resorcie służby zdrowia. Od siedemnastu lat współpracuje z podyplomowymi studiami logopedycznymi Uniwersytetu Śląskiego. W latach 1995–2005 był asystentem w Wyższej Szkole Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie – Wydział Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach. Od wielu lat pomaga dzieciom niepełnosprawnym w Dziennym Ośrodku Rehabilitacyjno-Oświatowym „Odrodzenie”. Jest aktywnym członkiem Zarządu Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Przez wiele lat pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Rewizyjnej przy ZG PTL. Jest autorem m.in. polskiej wersji czeskiej serii pomocy dydaktyczno-logopedycznych dr Karli Svobodovej i dr Dany Kutalkovej.

MAJA PATALONG-OGIEWA, lekarz, specjalista neurolog, psycholog o specjalności diagnoza i terapia neuropsychologiczna. Jest wykładowcą Śląskiego Uniwersytetu Medycznego i Podyplomowych Kwalifikacyjnych Studiów Logopedii i Medialnej Emisji Głosu. Specjalność – Neurologopedia. W swoich zainteresowaniach zawodowych główny nacisk kładzie na deficyty językowe i kognitywne wynikające z uszkodzenia prawej półkuli mózgu.

OLGA PRZYBYŁA, dr nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, filolog, logopeda, terapeuta integracji sensorycznej, adiunkt w Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury

Polskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, kierownik Studiów Podyplomowych Kwalifikacyjnych Logopedii i Medialnej Emisji Głosu UŚ. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na problemach pragmatolingwistyki, dydaktyki języka, neurolingwistyki, w tym specyficznych i niespecyficznych zaburzeń mowy i rozwoju języka, diagnozy i terapii logopedycznej z elementami integracji sensorycznej oraz surdologopedii (szczególnie diagnozy i terapii osób z APD). Jest autorką kilkadziesiątu publikacji z zakresu językoznawstwa, edukacji polonistycznej oraz logopedii, w tym monografii *Akty mowy w języku nauczyciela* (Katowice 2004), redaktorem „Logopedii Silesiany”. W latach 2003–2010 pełniła funkcję naukowego opiekuna Polonistycznego Koła Młodych Dydaktyków. Jest członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Logopedycznego w Lublinie, konsultantem merytorycznym Podyplomowych Studiów Logopedii Uniwersytetu Rzeszowskiego, pełni również funkcję koordynatora projektu NetQues w Polsce, którego partnerem jest Uniwersytet Śląski w Katowicach.

DAVID ROWLEY, honorowy starszy pracownik naukowy Uniwersytetu De Montfort, Leicester w Wielkiej Brytanii. Jego główne zainteresowania badawcze koncentrują się na klinicznych i logopedycznych problemach niepełności mowy. Jest autorem kilkadziesiątu publikacji o zasięgu krajowym oraz międzynarodowym. Przez wiele lat organizował konferencje na temat różnych aspektów jąkania się, m.in. międzynarodowe Oksfordzkie Konferencje Dysfluencji Mowy.

KRYSZYNA SACHER-SZAFRAŃSKA, pedagog, neurologopeda. Zajmuje się zaburzeniami komunikacji i mowy na podłożu neurologicznym, anatomicznym i psychogennym. Specjalizuje się w rozwijaniu sprawności komunikacyjnych u dzieci z (ASD) – zaburzeniami autystycznego spektrum, a także w zaburzeniach płynności mowy. Wykorzystuje w pracy również (AAC) alternatywne i wspomagające metody komunikacji. Prowadzi terapie indywidualne oraz grupowe dla: dzieci autystycznych i młodzieży jąkającej się. Ukończyła m.in. Studia Podyplomowe Logopedii i Glottodydaktyki z Terapią Pedagogiczną w Uniwersytecie Śląskim. Pracuje w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Gliwicach.

MAŁGORZATA STANDO-PAWLIK, mgr pedagogiki o specjalności: zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna z terapią pedagogiczną. Ukończyła studia podyplomowe z zakresu logopedii. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Ma certyfikat jako instruktor masażu Shantala. Pracuje jako logopeda w Przedszkolu Miejskim nr 29 w Sosnowcu, którego jest również wicedyrektorem. Uczestniczyła w wielu konferencjach naukowych oraz kursach i szkoleniach z zakresu zaburzeń rozwoju dziecka i metod jego wspierania. Jej zainteresowania naukowe obejmują następujące zagadnienia: atypowy rozwój mózgu i związane z nim zaburzenia rozwoju, zaburzenia rozwoju mowy u dzieci, wczesna interwencja terapeutyczna, metody wspierania rozwoju, terapia pedagogiczna.

RENATA TOMASZUK-WIECZOREK, neurologopeda, wykształcenie zdobywała na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach oraz na Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Logopedyczną drogą zawodową rozpoczęła od pracy w Ośrodku Rehabilitacyjno-Opiekuńczym w Mysłowicach. Obecnie pracuje w Centrum Zdrowia w Mikołowie oraz w Poradni Logopedycznej w Rybniku. Instruktorski Kurs Masażu Shantala był początkiem

intensywnego wprowadzania masażu (oraz pokrewnych technik) do stosowanej terapii logopedycznej. W 2012 roku została członkiem Polskiego Związku Głuchych.

JOANNA TUREK, magister pedagogiki. Ukończyła studia podyplomowe z zakresu logopedii i neurologopedii na Uniwersytecie Śląskim. Uczestniczyła w licznych konferencjach naukowych oraz kursach i szkoleniach z zakresu zaburzeń rozwoju dziecka oraz metod jego wspierania. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na: problemach rozwijania sprawności komunikacyjnych u dzieci, zagadnieniach związanych z zaburzeniami rozwoju mowy u dzieci i trudnościami w uczeniu się. Na co dzień pracuje w jednej z mysłowickich szkół podstawowych.

TOMASZ WOŹNIAK, prof. UMCS dr hab., pracownik Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, przewodniczący ZG Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, redaktor naczelny międzynarodowego czasopisma „Logopedia” (w bazie *ERIH*). Jest wybitnym i cenionym specjalistą od wielu lat związanym z Komisją Rozwoju i Zaburzeń Mowy Komitetu Językoznawstwa PAN. Jest autorem kilkunastu publikacji o zasięgu krajowym oraz międzynarodowym poświęconych zjawiskom normatywnym oraz zaburzeniom mowy, m.in. badaniom nt. swoistości narracji schizofrenicznej dzieci i dorosłych (*Zaburzenia języka w schizofrenii*, 2000; *Narracja w schizofrenii*, 2005), klinicznym i logopedycznym problemom niepełności mowy.

Redaktor
Olga Nowak

Projekt okładki, strony tytułowej i stron działowych
Paulina Dubiel

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Łamanie
Beata Klyta

Copyright © 2013 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISSN 2300-5246

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 120 + 50 egz. Ark. druk. 15,25
Ark. wyd. 19,00 Papier offset. kl. III, 90 g
Cena 34 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław